

i forneix d'arguments als militants més fanàtics que opten per immolar-se en accions terroristes que desballesten la societat israeliana. El discurs polític s'ha reduït a les qüestions de seguretat i supervivència, la qual cosa alimenta l'odi i barra el camí de la pau.

L'acció militar a l'Afganistan se saldà, efectivament, amb la fi d'un règim talibà que vulnerava les llibertats i conculcava els drets humans a partir d'una interpretació fanàtica, reduccionista i esbiaixada de l'islam. Tanmateix, a hores d'ara, l'estabilitat política no està assegurada i els "efectes col·laterals", en forma de víctimes civils causades per errors en els bombardeigs, de la lluita contra les restes d'Al-Qaida i de la direcció talibana desmoralitzen la població, que cada vegada qüestiona més la presència de tropes estrangeres en el país. A això cal afegir el fracàs per acabar amb la direcció i el gruix dels dirigents d'Al-Qaida, que han escapat a altres països o es troben refugiats en la regió tribal del Pakistan, una zona que escapa totalment al control del règim de Pervez Musharraf, que no passa per bons moments atesa la creixent contestació a la dictadura, el malestar per la seva supeditació a Washington i el revifament del vell conflicte amb l'Índia (també aliada de Washington) pel Caixmir. Una acció militar dels EUA contra l'Iraq podria donar el cop de gràcia definitiu al règim de Musharraf, que ja ha anunciat la celebració d'eleccions en un futur pròxim.

Els problemes més greus derivats de l'11 de setembre atenyen, sens dubte, l'Aràbia Saudita i l'Iraq. El règim dels Saud, amenaçat per una crisi generacional, institucional, social i política d'incerta resolució es troba immers en un mar de sospites per la presumpta implicació d'alguns membres de l'elit política en la trama financera d'Al-Qaida i per la di-

visió d'aquesta elit entre els partidaris de mantenir l'aliança amb els Estats Units i els que, com el mateix Bin Laden, qüestionen la presència de tropes nord-americanes en el país. També, en aquest cas, una acció militar contra l'Iraq podria ser el desencadenant d'un procés de desestabilització política de resultats imprevisibles, perquè el règim de Riad, encara que no forneixi bases militars per a l'operació, es veurà obligat a incrementar la producció de petroli per satisfer les necessitats dels mercats. I, finalment, l'Iraq. Una dictadura personal que no ha dubtat a ofegar en sang la resistència kurda i la dissidència política i religiosa (xiïta) i que s'ha convertit en el buc expiatori de la política militar de Bush. En el món àrab i musulmà, el dictador de Bagdad no gaudeix de simpaties, però la situació del poble iraquità, castigat per tres dècades de dictadura i delmat per dues guerres brutals (la guerra Iraq-Iran de 1980-1988 i la del Golf 1990-1991) i deu anys d'embargament, desperta sentiments de solidaritat davant el que es consideraria una nova agressió inacceptable d'Occident. En resum, una nova guerra potser serviria per a posar fi a la dictadura de Saddam Hussein, però, al mateix temps, seria un factor objectiu de desestabilització regional. Aquesta és ara per ara la principal preocupació d'Egipte, Jordània, el Líban, el Pakistan, l'Aràbia Saudita, l'Iran..., països que, de ben segur, no podrien escapar a l'huracà desfermat per la guerra. Esperem que el seny acabi imposant-se a l'ambició dels falcons i del lobby petroler que envolta el president George W. Bush.

*Antoni Segura i Mas
Catedràtic d'Història Contemporània,
Universitat de Barcelona*

Un sotrac **econòmic** previsible

Les dimensions de l'11 de setembre del 2001 han estat fins ara eminentment polítiques i militars, però evidentment no podem deixar de banda els impactes econòmics que amb tota seguretat s'aniran engrandint a mesura que passi el temps. Per analitzar-los convindria distingir tres qüestions: les conseqüències econòmiques directes dels atemptats, les que s'han precipitat i el marc econòmic obert per la nova situació estratègica mundial.

Les conseqüències directes es presenten de tres maneres diferents. La primera, en les idees d'inseguretat i de vulne-

rabilitat, propiciades i magnificades pels governs occidentals amb la col·laboració de molts mitjans de comunicació, que s'han instal·lat en el subconscient d'una part de la població que ha decidit "quedar-se a casa", cosa que ha afectat fonamentalment l'activitat turística, com hem pogut constatar a casa nostra aquest estiu, i el negoci de les companyies aèries, ja bastant afeblides abans dels esdeveniments. La segona manera és conseqüència de l'anterior: els governs han acudit a l'ajut de les grans —que no pas petites— companyies afectades i han posat en marxa una política de

despesa pública de caràcter keynesià, molt allunyada dels ideals neoliberals que diuen que representen. I la tercera, gairebé una obvietat, es manifesta en el creixement de les indústries d'armament i de les dedicades a la producció de ginyes de control social.

Hem dit també que hi ha hagut fenòmens latents que s'han precipitat arran dels atemptats. Probablement el més destacat d'aquests elements ha estat la caiguda de les cotitzacions a les borses i, d'una manera especial, els valors anomenats de la nova economia, és a dir, els que es refereixen a les noves tecnologies informàtiques, audiovisuals i de telecomunicacions. Encara que a hores d'ara sembla fàcil de dir-ho, es tractava d'una baixada "cantada" i inexorable, si tenim en compte la bombolla que havia crescut al voltant d'aquests segments productius. Apropar les cotitzacions borsàries als valors comptables no pot ser res més que beneficiós per als inversionistes i potser fins i tot per al futur dels que en aquesta ocasió s'han vist afectats per la davallada. Un altre fenomen latent és el dels paradisos fiscals com a cau de negocis irregulars i tràfics il·lícits. La preocupació mostrada per les autoritats nord-americanes assenyalant aquests paradisos com a refugi del finançament de grups terroristes les ha dut a coincidir circumstancialment amb els crítics de la globalització que fa anys que en demanen la desaparició. I, finalment, la tercera de les precipitacions s'ha pro-

duït amb la reducció de la inversió internacional, la qual cosa era d'esperar fins i tot sense els atemptats, tant per raó de l'evolució del cicle econòmic com pel risc financer dels països de desenvolupament mitjà atenallats pel problema del deute i per les polítiques d'ajustament estructural derivades de l'anomenat consens de Washington.

El marc econòmic obert per la nova situació estratègica mundial no és pas massa engrescador per a la gran majoria de la població mundial. La supremacia política i estratègica dels Estats Units sembla que es vol imposar també en l'àmbit econòmic. L'assemblea de l'Organització Mundial de Comerç (OMC) a Doha (Qatar), la Conferència sobre el finançament del desenvolupament de Monterrey (Mèxic), la reunió de l'Organització Mundial de l'Agricultura i Alimentació (FAO) a Roma i la recent Cimera sobre el Desenvolupament Sostenible a Johannesburg (Sud-àfrica) han estat les principals convocatòries des del passat 11 de setembre, i han representat un seguit de decepcions causades per l'oposició constant dels Estats Units i sovintejada per la Unió Europea, a qualsevol concessió social o mediambiental que representi una pèrdua de beneficis o de poder econòmic de les companyies transnacionals que els governs occidentals no fan altra cosa que representar. Si a tot això afegim el control gairebé absolut d'un bé estratègic bàsic com el petroli que els Estats Units iniciaren l'any

**“El beneficiari
màxim dels
atemptats
ha estat
l'“establishment”
nord-americà”**

1991 amb la guerra del Golf i la consegüent permanència de tropes americanes a l'Àrabia Saudita, i que han continuat l'any 2002 amb la guerra a l'Afganistan i la presència militar a la zona de la mar Càspia, tindrem definit el quadre actual de l'economia mundial.

Tot i que malgrat importants sospites, indicis i informacions que ens allunyen de la versió oficial, a hores d'ara encara resulta difícil saber qui va organitzar els atemptats de l'11 de setembre, el que ja resulta ben evident és saber que el beneficiari màxim n'ha estat l'establishment nord-americà.

A Pearl Harbour, el president Roosevelt, coneixedor de l'atac japonès que s'apropava, va permetre la mort de mi-

lers de soldats nord-americans amb l'objectiu de comprometre els Estats Units en la Segona Guerra Mundial, de la qual n'esdevingué el principal guanyador i beneficiari, i ara resulta que en aquesta guerra difosa contra l'anomenat terrorisme mundial ens diuen que els serveis secrets nord-americans, sabedors de les amenaces, no foren suficientment àgils per evitar-les. Que ens permetin almenys el benefici del dubte.

Arcadi Oliveres

Professor d'Economia,

Universitat Autònoma de Barcelona

EUA: més forts però amb més problemes

Un any després de l'11 de setembre cal començar per una doble constatació: com alguns vam dir des del principi, els atemptats i les conseqüències immediates d'aquests, tot i la seva transcendència i magnitud, no han significat un trasbals absolut de les relacions internacionals; l'impacte més important s'ha produït, tanmateix, als EUA, tant en la seva política interna com externa. Ho veurem a continuació amb una mica més de detall.

Per entendre l'impacte de l'11 de setembre en el paper dels EUA en la política internacional cal començar per veure justament els principals canvis que ha provocat en les relacions internacionals. Em limitaré a al·ludir-ne tres. Primer, el retorn de la política, inclosa la *realpolitik*. El món de la postguerra freda, amb el centre de l'ordre mundial clarament situat en el capitalisme global, havia posat en primer pla una tendència que era perceptible des de mitjan anys setanta, la primacia de l'economia i la tecnologia, ben marcada per la preeminència de la petita ciutat de Davos en l'imaginari de les cimeres mundials. Era tan gran la primacia de l'economia en l'exercici del govern que sovint els ministres de Finances i Economia eren els personatges més coneguts de les elits polítiques en força països. Doncs bé, els atemptats tornen la política al centre, ja que l'economia i la tecnologia queden en un segon pla, tant per la crisi de la "nova economia" com per la importància que adquireix novament la

presa de decisions, la consideració de camins alternatius, la prioritització, en suma, el retorn del govern tant als països del nord com el creixement de països del sud. Això no significa que l'economia deixi de tenir importància, continua sent cabdal en el nostre món, sinó que ja no és "l'únic factor", com hauria semblat durant els anys noranta.

En segon lloc, el ressorgiment dels temes de seguretat, tot i que ara en una nova clau, amb una frontera quasi totalment permeable entre la seguretat interna i l'externa, amb amenaces i enemics —des de la lògica dels estats— sense ubicació territorial clara, imperceptibles, esquerps, misteriosos, això que alguns van anomenar nou terrorisme.

En tercer lloc, i en bona part com a conseqüència del retorn de la política i de la importància de la seguretat centrada en la lluita contra aquest nou terrorisme, s'observa també un retorn de l'exercici del poder, del paper de l'estat, en suma, de la intervenció de l'autoritat central en moltes esferes de la vida, la qual cosa implica a més que en general

s'estan incrementant els pressupostos públics, en particular en l'esfera de la defensa i la seguretat, o que la tensió entre seguretat i llibertat comporta retalls constitucionals i amenaces a l'estat de dret.

Això és especialment clar en el cas dels països del nord —els EUA en són el paradigma més clar—, cosa que ens permet entrar en la segona de les constatacions, el fet que les transfor-

“La tensió entre seguretat i llibertat amenaça l'estat de dret, sobretot als EUA”

